

تا خاوهن مال دزی گرت، دز خاوهن مالی گرت!

دەرسىم دېبەگە يى

لەكاتىكدا ئەو كەسەئى كە مافى خوراوه دەكىرىت بەستەمكارو كەسى مافخۇريش واتە سەتكارەكە خۆى دەكتات بە مافخۇراو، كورد دەلىت " تاخاوهن مال دزى گرت، دز خاوهن مالى گرت ". واتە پېش ئەوهى تو باسى تاوانەكەي ئەو بىكەيت، ئەو تاوانەكەي خۆى دەداتە پاڭ تو و دەتكات بە تاوانبارو خۆشى نەك بىتتاوان بەلگو بەستە مليكراو نىشان دەدات.

ئەو پەندە كوردىيە رېك لەسەر عەرەبى داكىركارو مافخۇرو كوردى خاڭ داكىركارو و ماخوراوى ناواچە بەعەرەبى كاراپاڭنەن پراكتىسى دەكىرىت. بەرلەوهى كورد بە جاش عەرەبە هاوردانەي تەعرىب بلىت داڭەركەر، ئەوان بەكوردى خاوهن خاڭ و مالى خۆيان لە كەركوك دەلىن كوردى كان داكىركارن. واتە پېش ئەوهى ئىمەئى كوردى خاوهن مال، عەرەبى (دزى) داكىركەر بىرىن، ئەوان كوردى خاوهن مالىيان گرت و پىنى دەلىن تو بىيگانە داكىركار و دزى. عەرەبە داكىركەر و جاش تەعرىبەكانى كەركوك رۆلەكانىيان واتە رۆللى داكىركەر ئەنەن خۆيان و رۆللى ماف زەوتكرابى كوردىيان جىڭۈرپكى پىكىدووه. مالپەرى ئازاڭسى دەنگۈباسى عىراقى (وكالە الاصبار العراقى) كە لەلايەن عەرەبىكى تاسەر ئىسقان شۇقىنىيەت و دژ بەكورد، بەناوى سەرمەد عەبدولكەريم عەبدولجەللى لە دانىماك-ھوھ بەرىۋە دەچىت، لە رېكەوتى 17.1.2005 دا لەزىز ناوئىشانى " گىردىبۇنەوهى عەرەب لە كەركوك: ئىمە و توركمان نزىكىبوونەوهى لەوهى بېرىارىك بەم زۇوانە بەدەين بۇ بەشدارى نەكىرىن لە ھەلبىزاردەنەكانى كەركوك ". لەو ھەوالەدا ھاتووه: سەرچاوهىك لە گىردىبۇنەوهى عەرەبى رايىگەياند، گفتۇگۈكانى نىوان ئىمە توركمانەكان بېرىارىك دەدات دەربارەي بەشدارى نەكىرىن لە ھەلبىزاردەنەكان، ئەمەش وەكى نارەزايىھەكى توند لەدژى ئەو رېكەوتتەن كە كۆمىسيونى ھەلبىزاردەنەكان كە كۆمىسيونىكى بىتلايەن نىيە، بېرىارى لەسەردا. ھەرودە سەرچاوهەكە ئەوهشى راگەياند، كە كوردىكان باش دەزانى ئەوكەسانەي كە داوادەكىرىن بخىنە نىتو لىستى دەنگەدران، رۆلەو خەلکى كەركوك نىن و پرۆسىسى بەشدارىكىرىنى ئەوانە لە ھەلبىزاردەنەكان لە كەركوك - دا ماناي مايەپۈچى ھەلبىزاردەن دەگەپەنەت لەو شارەدا و شارەكەشى بە داكىركارا ناوبردۇو ئامازەشى بەوهدا كە داكىركىرىن زۇوبىت يان درەنگ ھەر كۆتابى دېت.

گومانمان لەوهدا نىيە كە گىردىبۇنەوهى عەرەبى كۆمەلە كەسىكىن ھەم لە جاش عەرەبە دەھەزارىيەكان و ھەم پاشماوهى ئەمن و ئىستىخارات و گاردى كۆمارى و فىدائىيانى سەدام و شۇقىنىيەتى دژ بە كوردىن. ئەوه تەنبا بىرۇ بۆچۈونى عەرەبە داكىركەرەكانى كەركوك يان راستىر براكانى مەسعود بارزانى و مام جەلال و پارتى و يەكىتى نىيە، بەلگو زۇربەى زۇربى عەرەب بەشىوهى ئەوان بىرەدەكەنەوهو ھەلۋىستى دۇزمانانەيان ھەيە لەبەرامبەر بە كوردو كوردىستاندا. ئەممەد خواجه لە پەرتۈوكى "چىم دى" بەرگى سېيىم لايپەرە 28 دا نۇوسىيويەتى: (رۆزى يەكىك لە فەرمانبەرەكانى ھەولىر لەنامەيەكدا لەجياتى متەسەرفى اربىل، ... ھەولىرى نۇسېبۇو متەسەرف حەميد سرسىر بانگى كرد ووتى: دايىكت ناوى چىيە؟

ناوی ...

باشه، ئەگەر پىيى بلىين (قەھپە) پىت خۇشە؟ ئىتير ئەم ناوه كوردىيە لەبىر خوتان بىبهنهوه). دەبوايە ئىمەن كورد، جىنۇدەكەي حەميد سرسىر بەھەمۇ ئەو عەرەبانە بىدەين كە بە كوردىستان و كەركوك و ھەولىر دەلىن: شمال العراق يان شمال الحبيب و التاميم و اربيل. كەچى ئەوان تا ئىستاش جىنۇدەكەي حەميد سەرسەرى-مان پىتەدەن، ئەگەر وەكۇ ئەوان نەلىكىن شمال العراق يان التاميم يان اربيل.

ئىسماعىل بىشكىچى جوانى بۇچۇوه كە دەلىت: كورد لەكتى داگىركردنەكاندا لەلايەن دوژمنەوه مەبىدەئى رازى بۇنىيان ھەبۇوه بۇ داگىركردن، بەلام بۇ پۇچەلگىردنەوهى ئەو داگىركاريانە ھىچيان نەكىدووه، بۇ ئەوهى ولاتەكەيان بىپارىزىن. (كوردىستان مستعمرە دولىيە - لەپەرە 296).

ئەوهى عەرەبى تەعرىب و عەرەبەكان بۇ درىېزدان بەسىاسەتى داگىركردن و بەعەرەبى كوردىستان دەيکەن كە كارىكى نارەوايە، تا ئىستا كوردى خاوهنى كوردىستان و ناوجە بەعەرەبىراوهەكان بۇ بەرپەرچىنەوهى داگىركردن و لەپىتاوى لادانى ئەو زۆردارىيە نەيانكىدووه. بىشكىچى زۆر راست دەكتات، ئەوه نىيە سەركردايەتى كورد، عەرەبى داگىركردن بە براى پشتەتى كورد دەناسىتىن و بەرلەوهى داۋاي مافى ئاوارەكان بىكەن، داۋاي قەزەبۇو بۇ ئەوان دەكەن و بەقوربانىيانى دەستى رېزىمى ئەنفال و كىمياباران ناويايان دەبەن. ئەو رېزىمى كە تا دوا ھەناسەمى مابۇو، پشتى بەو برايانە بەستبۇو كە بريتى بۇون لە ئامرازىك بۇ سەرگۈوتىرىن و لەناوبرىن و بەعەرەبى كوردو كوردىستان. ئىستاش ھەر ئەو برايانە كە بەزۆر بەسەرماندا سەپىندرارون، بۇونەتە بەشىك لە تىرۆریستان و پۆزانە دەيان كارى تىرۆریستى بەرامبەر بە كورد دەكەن و لەسەر رېگاى ئىسلامى سەرمان دەبرىن.

نەشىروان مىستەفا لە لەپەرەكانى 211 و 212 پەرتۇوکى: كوردىستانى عىراق: سەرددەمى قەلەم و موراجەعات 1928-1931، باسى ئەوه دەكتات كە موزاحىم پاچەچى، وەزىرى ناوخۇي عىراق، لەسەردانىيەكىدا بۇ سلىمانى لە مايسى 1931 دا، لە وتارىيەكىدا بۇ خەلگى سلىمانى بەم شىۋەيە دەدۋىت: لەھەندى كەسم بىىست- لایەنگىرى باوھر پېكىردن نىم- كە ھەندى لەبرا كوردىكانمان مەزبەتەيان بۇ ھەندى جىڭا پىشكەش كردوھو لەو مەزبەتەدا نۇوسىيويانە كە حکومەتى عىراقى دەربارەى كوردىكان پىچەوانە راپساردەكانى كۆمەلەى گەلان جولاۋەتەوە لەبەرئەوه داۋاي دروستكىرنى حکومەتىكى كوردىيەيان كردوھ لەزىر چاودىرلى ئىنتىدابى بەرىتانيادا. تىكا دەكەم ئەوهى كە بىىستومە راست نەبى چونكە بەرast دەرچونى زۆر كارم لىدەكتات بەسىفتى ئۇوهى كە دۆست و براپەكى نەتەوەبى كوردم بەوهى كە ناوبانگ و شەرەفى لەكەدار بىكەن. من يەقىنى تەواوم ھەيە كە نەتەوە كوردىيە عىراقىيە نەجىبە قىولى ئەوه ناكات كە داواكاري وا بەتىنە پىشەوە كە ناوبانگ و شەرەفى لەكەدار بىكەن.

ئەوهيان عەرەبىكى خۆبەدۆست زانبۇو وامان پىتەلىت، ئەى عەرەبىكى خۆبەدۇزمۇ زان دەبىت، چىمان پىتلىت؟ ئەو بۇچۇونە بۇتە بەشىكى گىنگى كولتوورى عەرەبى و ھەركاتى نەتەوەيەكى

ژیزدەستهی ئەوان، داواي مافى رەواي خۆي بکات بە ئازاوهچى، تىكدهر، بەكىرىگىراوی ئىسرايىلى زايونى و ئەمەريكا ئىمپيرىالى و بىشەرف ناوزەدى دەكەن. عەرەبى خۆبەزلزان، پېشوايە تا ژيان مابىت، ئىمە كورد نابىت و بۇمان نىيە، دەنگى نارپەزايى خۆمان بەرزكەينەوە داواي مافە رەواكانى خۆمان بکەين، بەلكو ھەر دەبىت لەزىز سەتەمى پۆستالى رەشى ئەوان و شمشىرە ژەنگ گرتۇوهكانىاندا بىتىن بەسى ئەوهى تەنانەت مافى نالاندىشمان پېرھوا بىبىن.

كاتى كە عەرەبى سەدەي بىستويەكەمى سەردەمى پېشکەوتى، عەولەمە، تەكەنلۆزىياتى نوى و ئىنتەرنېت دەبىن، گريانم بۇ باوو باپيرانى كوردم دىت ئاخۇ دەبىت عەرەبى سەردەمى جاھىلى و 1400 سال بەر لەئىستا، چۈن پەفتاريان لەگەلدا كردىن؟؟

ھەركاتىكىش كە دەبىستم سەركىدايەتى كوردو پارتە كوردىستانىيەكان بەو جۆرە عەربانە دەلىن: برا عەرەبەكانمان، بەزەيم بە سەركىدايەتى و پارتەكانىان و بە نەتهى كوردو كوردىستان-يش دادىتەوە. سەركىدايەتى كورد و پارتە كوردىستانىيەكان باشىش دەزانىن كە ئەوانە برامان نىن و دوژمنمان، بەلام لەمەشياندا نەلەگەل ئىمەو نەلەگەل خۆشياندا راستىگۇ نىن! وە ئەوهندەي بۇ ھىننانەوە سەرپىي ووللاتى تەپپىوى عىراق ھەولىاندا، چارەكى ئەوهش بۇ رېكخستەوە ناومالى كورد، خۆيان ئەزىزەت نەدا!!!

ھۆنراوهىكى فارسى ھەيە ھەرچەندە نازانم ھى كىيە، بەلام بەپىويسى دەزانم ئامازەي پېپەكەم كە دەلىت:

واي قومى كشتە تدبىر غير
كار او تخرىب خود تعمير غير

واتە: واي لهو نەتهوەيەي كوشتەي تەكىبىرە بۇ بىنگانەو كارەكەي دەبىتە دارمانى خۆي و نويىكىرنەوەي بىنگانە.

سىشەممە 19.1.2005 دانىمارك

Darsim88@hotmail.com